

СИСТЕМА ЗАХОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ

У статті фінансова безпека розглядається як одна з головних передумов подальшого сталого розвитку економіки аграрного бізнесу. Наведено значення аграрного сектору для економіки України. Джерелом нинішніх загроз фінансової безпеки аграрного бізнесу є обмеженість фінансових ресурсів. Система заходів підвищення фінансової безпеки аграрного бізнесу повинна мати різновекторний характер організації та прояву. Автором доведено, що фінансове забезпечення сприяє успішному розвитку аграрного сектору і забезпеченню продовольчої безпеки в державі. Встановлено особливі вимоги до системи заходів по збільшенню фінансових можливостей аграрного бізнесу. Наведено практичні рекомендації, спрямовані на захищеність фінансових інтересів аграрного бізнесу, що уможливорює забезпечення оптимального залучення й ефективного використання фінансових ресурсів агроформувань, ідентифікацію суб'єктів господарювання та розроблення ефективних заходів для їх своєчасного усунення.

Ключові слова: фінансова безпека, фінансове забезпечення, стабільність, загроза, фінансові ресурси, аграрний бізнес.

Давиденко Надежда

СИСТЕМА МЕРОПРИЯТИЙ ПОВЫШЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В АГРАРНОМ БИЗНЕСЕ

В статье финансовая безопасность рассматривается как одна из главных предпосылок дальнейшего устойчивого развития экономики аграрного бизнеса. Приведены значения аграрного сектора для экономики Украины. Источником нынешних угроз финансовой безопасности аграрного бизнеса является ограниченность финансовых ресурсов. Система мер повышения финансовой безопасности аграрного бизнеса должна иметь разновекторный характер

организации и проявления. Автором доказано, что финансовое обеспечение способствует успешному развитию аграрного сектора и обеспечению продовольственной безопасности в государстве. Установлены особые требования к системе мероприятий по увеличению финансовых возможностей аграрного бизнеса. Приведены практические рекомендации, направленные на защищенность финансовых интересов аграрного бизнеса, что делает обеспечение оптимального привлечения и эффективного использования финансовых ресурсов агроформирований, идентификацию субъектов хозяйствования и разработки эффективных мер для их своевременного устранения.

Ключевые слова: финансовая безопасность, финансовое обеспечение, стабильность, угроза, финансовые ресурсы, аграрный бизнес.

Davydenko Nadiia

SYSTEM IMPROVING MEASURES OF FINANCIAL SECURITY IN AGRICULTURAL BUSINESS

The paper financial security is considered as one of the main prerequisites for further sustainable economic development of the agricultural business. Shows the importance of the agricultural sector for the economy of Ukraine. The source of the current threats to financial security agribusiness is limited financial resources. The system measures to improve financial security agribusiness should be varied nature of the organization and expression. The author proved that financial security contributes to the successful development of the agricultural sector and ensure food security in the country. Established specific requirements for a system of measures to increase the financial capacity of the agricultural business. The practical recommendations aimed at protection of the financial interests of agribusiness, enabling provision of optimal investment and efficient use of financial resources, agricultural facilities, the identification of entities and developing effective measures for their prompt removal.

Keywords: financial security, financial security, stability, threat, financial resources, agricultural business

Постановка проблеми. Внаслідок складності та багатоманітності складових фінансової безпеки аграрного бізнесу, з

метою покращення його фінансових можливостей потрібно побудувати цілісну систему заходів. Зазначимо, що деякі аспекти не можуть мати математичний вимір чи нести миттєвий економічний ефект. Проте, із плином часу рекомендовані процеси та явища можуть бути корисними для розвитку аграрного бізнесу.

Відомо, що аграрний сектор економіки України забезпечує продовольчу безпеку країни, формує 17 % валового внутрішнього продукту та близько 60 відсотків фонду споживання населення. Нині у зв'язку з необхідністю реалізації виробничого потенціалу актуальним ще залишаються державні заходи щодо нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів її промислової переробки. Сутність проблеми полягає у розумінні того, яким чином фінансове забезпечення сприяє успішному розвитку аграрного сектору і забезпеченню продовольчої безпеки в державі. В умовах дефіциту фінансових ресурсів, обмежених можливостей державної підтримки та високого рівня відсоткових ставок в банківському секторі управлінські рішення для аграрної економіки мають бути спрямовані на пошук альтернативних джерел забезпечення. Вирішення цих завдань на макрорівні неможливе без формування ефективної системи фінансового забезпечення всіх суб'єктів підприємництва достатньою кількістю обігових ресурсів, провідною ланкою якої є система фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Тому, є всі підстави стверджувати, що питання фінансової безпеки аграрного бізнесу є своєчасними та актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми забезпечення фінансової безпеки в умовах нестійкого фінансового стану аграрного бізнесу, відсутності необхідного рівня прибутковості, негативних наслідків фінансової кризи, зменшення попиту на вироблену продукцію тощо знайшли своє відображення у працях видатних вчених, зокрема О. Барановського [1], І. Бланка [2], З. Васильченка, З. Варналія, К. Горячевої [4], О. Гривківської, І. Демченко [3], М. Єрмошенка [4], Т. Загорельської, А. Логвина, О. Непочатенко, Р. Папехіна, М. Погосова, А. Сухорукова, В. Шелеста, В Шлемка тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В той же час економіка країни ще не досягла такого стану стабільності, щоб зміцнення фінансової безпеки не розглядати як одну з головних передумов подальшого сталого розвитку економіки аграрного бізнесу,

що вимагає подальшого дослідження фінансової безпеки як способу постійного захисту від можливих фінансових витрат, досягнення найефективнішого використання всіх видів ресурсів.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка практичних рекомендацій, спрямованих на захищеність фінансових інтересів аграрного бізнесу, що уможливило забезпечення оптимального залучення й ефективного використання фінансових ресурсів агроформувань, ідентифікацію суб'єктів господарювання та розроблення ефективних заходів для їх своєчасного усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, і наші дослідження підтверджують, що джерелом нинішніх загроз фінансової безпеки аграрного бізнесу є обмеженість фінансових ресурсів. Якщо глобалізаційні фінансові процеси є дією, то протидією тут виступає філософія диверсифікації корпоративних фінансів, яка зумовлює необхідність оцінювати кожну компанію з позиції капіталізації та ринкової вартості.

Зрозуміло, що власники, які інвестують в агроформування свій капітал, та залучають фондові ресурси, тобто забезпечують фінансову основу його створення, зацікавлені в ефективності функціонування агроформувань. Цей стимул полягає в збільшенні їх добробуту, що відбивається в зростанні ринкової вартості агроформування. Саме зростання ринкової вартості суб'єкта господарювання, крім прибутковості, на наш погляд, є пріоритетним фінансовим інтересом суб'єкта господарювання для поліпшення фінансової безпеки.

На основі проведених раніше досліджень встановлені факти недостатності фінансових ресурсів та переважно катастрофічний рівень абсолютної ліквідності; зберігається висока ймовірність неодержання прибутку, а частка збиткових суб'єктів в галузі - близько 20 %. Це ставить особливі вимоги до системи заходів щодо збільшення фінансових можливостей аграрного бізнесу:

- дотримання принципу економічної ефективності впровадження заходу. Аграрні формування не можуть дозволити собі витратити великі суми коштів через їх хронічний брак. Керівним структурам суб'єкта необхідно ретельно порівнювати потенційний економічний або соціальний ефект від певного заходу та витратами на їх реалізацію;

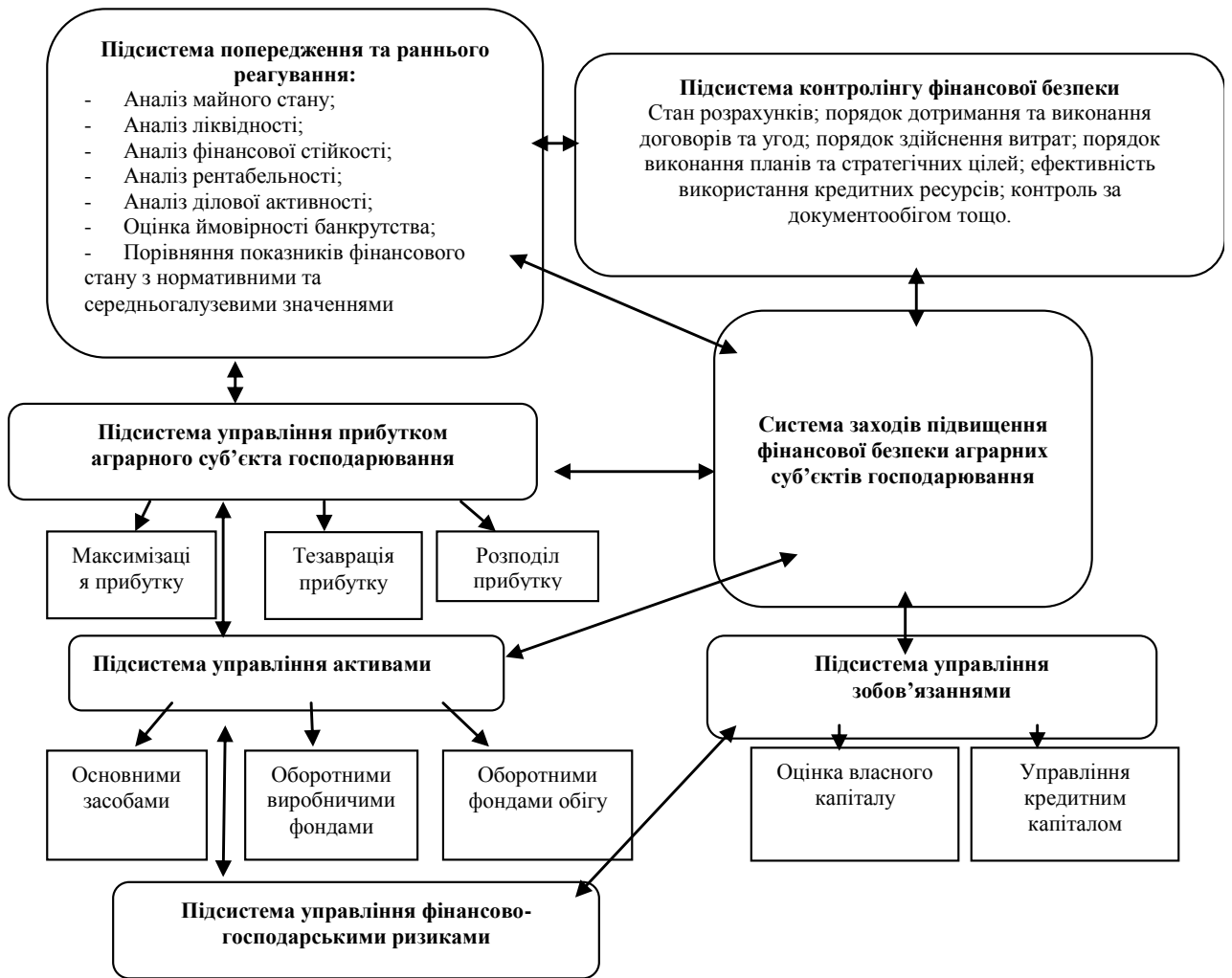
- вимоги доцільності реалізації заходу. Мається на увазі, що в

системі пропонованих заходів необхідно вибрати саме ті, що мають відношення до основного спектра загроз фінансовій безпеці суб'єктів;

- принцип доречності. Конкретні заходи щодо зростання фінансових можливостей агроформувань повинні бути реалізованими саме тоді, коли це потрібно;

- принцип повноти системи заходів з підвищення фінансових можливостей аграрних формувань ґрунтується на їх представленні як єдиного цілісного середовища. Звичайно, конкретний захід може стосуватися лише покращення окремої складової, що забезпечує фінансово-стабільне і безпечне існування суб'єкта. Проте їх дія повинна бути спрямована на досягнення конкретних фінансово-економічних показників аграрного формування та покращення його фінансових можливостей.

Система заходів щодо покращення фінансової безпеки аграрного бізнесу (див. рисунок 1) базується на дії декількох основних напрямів – підсистем, які є відособленими, проте взаємопов'язаними. Варто відзначити дію підсистем фінансової дії та організаційно-економічних заходів. Фінансовий напрям відповідає стану організації та ефективності кругообігу фінансів у межах конкретного агроформування.

Фінансовий аспект проявляється через протидію сукупності фінансових ризиків господарювання, раціональну організацію фінансів суб'єктів, організацію ефективної фінансової роботи в агроформуванні. Фінансові напрями покращення безпеки аграрного бізнесу можуть включати такі положення:

- створення дієвої системи попередження та раннього реагування, до системи задач якої входять накопичення, обробка, передача інформації про впливові загрози зовнішньої та внутрішньої природи прояву, прийняття відповідного оперативного рішення, аналіз поточного стану організації фінансів в агроформуванні, порівняння показників оцінки фінансової безпеки з нормативними значеннями за

- нормою протягом сезону; аналіз, дослідження та моніторинг показників майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та показників рентабельності агроформування;

- управління прибутком агроформування. Прибуток є чистим результатом грошового обігу. Його стабільна наявність робить фінансові можливості суб'єктів кращими. Отримання прибутку в його достатньому та стабільному значенні забезпечить інвестиційну привабливість агроформування, а також сприятиме фінансовій незалежності. Проте сучасні коливання економічного середовища та волатильність кінцевого результату діяльності агроформувань роблять їх роботу вкрай ризиковою. Існує велика ймовірність розбіжності фактичного розміру одержаного прибутку запланованим значенням. Це може бути викликано непередбаченими діями уряду щодо цінового регулювання на продукцію аграрного виробництва, втратами ринків збуту, непередбаченим ціновим коливанням тощо. З метою згладжування несприятливих моментів та сезонних коливань з грошовими надходженнями доцільно створювати додаткові резервні фонди грошових коштів, маючи відповідний запас ліквідності. Таке фондування дозволить залучити кредитні ресурси у більш сприятливий час, мати кошти на поповнення оборотної сфери при покритті збитків від несприятливих випадків, набувати захист від фінансово-господарських ризиків; дбайливе ставлення до наявної в агроформуванні техніки та відповідна організація зберігання на складах об'єктів обігової сфери, а також організація складського обліку дозволить уникнути додаткових витрат сировини та матеріалів, випадків крадіжок та псування, а також знизити затрати на поточний та капітальний ремонт об'єктів основних засобів. Проте таке ставлення працівників до майнового забезпечення суб'єкта можливе лише у випадку належного ступеня задоволеності працівниками своєю роботою;

- управління фінансово – господарськими ризиками повинно включати всі відомі загрози нормальному перебігу процесів господарської діяльності до системи забезпечення фінансової безпеки аграрного бізнесу. Діючий на підприємстві механізм та порядок управління фінансовою безпекою повинен сприяти зберіганню стійкого положення фінансової системи суб'єкта поміж конкурентів, а також ефективно протидіяти новим загрозам та ризикам.

У результаті дослідження структури фінансових ресурсів агроформувань відмічена тенденція до скорочення кредитних ресурсів.

Це стало наслідком низки проблем, серед яких виділяється низька платоспроможність агроформувань, досить високі відсоткові ставки для аграрного бізнесу, відсутність придатного майна під заставу, низький рівень менеджменту в агроформуваннях, відсутність ініціативи керівників брати на себе додаткові кредитні ризики, слабка платоспроможність ряду агроформувань галузі.

Підвищення кредитоспроможності агроформувань здатне забезпечити зростання їх фінансової безпеки, надати змогу сформувати необхідне значення фінансових ресурсів, поповнити склад оборотних засобів, а також вчасно виконати необхідний перелік робіт з обробітку ґрунту, догляду за посівами та фінансувати інші необхідні витрати. Варто зазначити, що суттєвим чином стимулює аграрне виробництво державна програма здешевлення вартості кредитів, яка передбачає компенсацію комерційним банкам частини вартості позики.

На нашу думку, наведені нижче заходи підсилять фінансову безпеку аграрного бізнесу:

1. Розробка форми звітності, або її елемента, що відображує стан фінансової безпеки агроформування.

Розробка та заповнення форми звітності, що стосується рівня фінансової безпеки агроформування, або її елемента є результатом спільної роботи планово-економічного відділу, фінансової служби, керівництва суб'єкта діяльності та всіх його керівних ланок щодо виробництва та збуту.

2. На перетині фінансового та соціально-економічного напрямів покращення фінансових можливостей аграрного господарювання лежить формування системи контролінгу. Характерною ознакою контролінгу рівня фінансової безпеки є невинна підтримка взаємозв'язку між всіма відокремленими підрозділами аграрного суб'єкта господарювання в плані ефективності їх діяльності, а також реалізації функцій управління. Невпинний моніторинг за характером перебігу бізнес-процесів на аграрному суб'єкті господарювання дозволить з мінімальними витратами приймати раціональні управлінські рішення. Важливим є забезпечення принципу організаційної єдності, згідно з яким всі відокремлені структурні підрозділи повинні бути орієнтованими у спільному стратегічному напрямку розвитку аграрного суб'єкта господарювання, мати доступ до оперативних даних та єдиної інформаційної бази всередині суб'єкта.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Система заходів підвищення фінансової безпеки аграрного бізнесу повинна мати різновекторний характер організації та прояву. Значну увагу потрібно приділяти зростанню іміджу та значенню аграрної галузі у суспільстві. З метою вирішення проблем забезпечення фінансової безпеки агроформувань рекомендуємо ввести до складу обов'язків фінансово-облікового відділу виконання функції контролінгу за сукупністю бізнес-процесів, що відбуваються на окремому суб'єкті та їх наслідками. Провести обґрунтовану оцінку нестачі фінансування аграрного суб'єкта господарювання дозволить розрахунок коефіцієнта достатності фінансових ресурсів. Звернути увагу на проблеми аграрних суб'єктів господарювання змусить доповнення фінансово-статистичної звітності щодо рівня фінансової безпеки з поясненням відхилень від нормативних значень. Зміцнити соціальну сферу села та повернути увагу до його потреб допоможуть заходи агротуризму. В плані надання державного сприяння фінансово стабільним аграрним суб'єктам господарювання доцільно розглянути перспективи впровадження стимулюючого депозиту за підвищеною ставкою.

Література

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О.І. Барановський. – К.: Нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.
2. Бланк І.А. Управління фінансовою безпекою підприємства / І.А. Бланк.– К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 784 с.
3. Демченко І.В. Проблеми оцінки фінансової безпеки суб'єктів господарювання АПК та основні напрямки її зміцнення / І.В. Демченко // Зб. наук. праць Таврійського держ. агротехнологічного ун-ту (ТДАТУ). – Мелітополь: Вид-во мелітопольська типографія «Люкс», 2012. - №2 (18). - Т. 5. – С. 114-121.
4. Єрмошенко М.М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства: препринт наукової доповіді / Єрмошенко М.М., Горячева, К.С., Ашуєв, А.М.; за наук. ред. М.М. Єрмошенка. – К.: Національна академія управління, 2005. – 78 с.
5. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та

ін.]; за заг. ред. д-ра ек. наук.. проф. А.О. Єпіфанова. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.

1. Baranovs`ky`j O.I. Finansova bezpeka v Ukrayini (metodologiya ocinky` ta mexanizmy` zabezpechennya): monografiya / O.I Baranovs`ky`j. – K.: Nacz. torg.-ekon. un-t, 2004. – 759 s.

2. Blank I.A. Upravlinnya finansovoyu bezpekoju pidpry`yemstva / I.A. Blank.– K.: El`ga, Nika-Centr, 2004. – 784 s.

3. Demchenko I.V. Problemy` ocinky` finansovoyi bezpeky` sub'yektiv gosподaryuvannya APK ta osnovni napryamky` yiyi zmicznennya / I.V. Demchenko // Zb. nauk. pracz` Tavrijs`kogo derzh. agrotexnologichnogo un-tu (TDATU). – Melitopol`: Vy`d-vo melitopol`s`ka ty`pografiya «Lyuks», 2012. - #2 (18). - T. 5. – S. 114-121.

4. Yermoshenko M.M. Ekonomichni ta organizacijni zasady` zabezpechennya finansovoyi bezpeky` pidpry`yemstva: prepri`nt naukovoyi dopovidi / Yermoshenko M.M., Goryacheva, K.S., Ashuyev, A.M.; za nauk. red. M.M. Yermoshenka. – K.: Nacional`na akademiya upravlinnya, 2005. – 78 s.

5. Finansova bezpeka pidpry`yemstv i bankivs`ky`x ustanov: monografiya / [A.O. Yepifanov, O.L. Plastun, V.S. Dombrovs`ky`j ta in.]; za zag. red. d-ra ek. nauk.. prof. A.O. Yepifanova. – Sumy`: DVNZ «UABS NBU», 2009. – 295 s.

Рецензент: Балджи М.Д., д.е.н., професор кафедри економіки та управління національним господарством Одеського національного економічного університету.

20.10.2014

УДК 338.246.2

Костюченко Наталія

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ЄЦБ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РІВЕНЬ ЗАЙНЯТОСТІ В КРАЇНАХ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ (УГОРЩИНИ, ПОЛЬЩІ, СЛОВАЧЧИНИ ТА ЧЕХІЇ)

У статті розглянуто шляхи коректування рівня безробіття за допомогою грошово-кредитної політики ЄЦБ на прикладі країн Вишеградської групи (Угорщини, Польщі, Словаччини та Чехії).